

PREZES
PROKURATORII GENERALNEJ
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, 22 kwietnia 2020 r.

KR-51-243/20/LMO
W/ /20

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Przewodniczący
Komisji Ustawodawczej Senatu

Szanowny Panie Przewodniczący,

w odpowiedzi na pismo z 3 kwietnia br. (BPS.DKS.KU.0401.8.2020), zawierające prośbę o przedstawienie opinii dotyczącej **senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o notariacie (druk senacki nr 75)**, w załączeniu przedstawiam opinię Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Łączę wyrazy szacunku,

Mariusz Haładaj
/podpisano elektronicznie/

**Opinia do senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o notariacie
(druk senacki nr 75)**

Senacki projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o notariacie (druk senacki nr 75) proponuje m.in. wprowadzenie regulacji zobowiązujących notariuszy do utrwalania przebiegu czynności notarialnych za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk. Rodzaje urządzeń i środków technicznych służących do utrwalania czynności notarialnych, a także sposoby sporządzania zapisów obrazu i dźwięku oraz ich przechowywania określać ma rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości, wydane po uzyskaniu opinii Krajowej Rady Notarialnej. Ponadto, projekt przewiduje obowiązek weryfikacji przez notariusza oświadczeń stron, w szczególności dotyczących spełnienia świadczeń objętych aktem.

Rozumiejąc intencję zawartych w projekcie rozwiązań, jaką jest zwiększenie ochrony stron czynności notarialnych i pewności obrotu, Prokuratoria Generalna RP przedstawia następujące uwagi do ww. projektu, zmierzające do zapewnienia proporcjonalności projektowanych regulacji.

1. W pierwszej kolejności należy wskazać, że projektowana regulacja dotyczyć ma wszystkich czynności notarialnych, co może budzić wątpliwości w świetle zasady proporcjonalności.

W opinii Prokuraturii Generalnej wprowadzenie obowiązku utrwalania przebiegu wszystkich czynności notarialnych za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk wymaga szerszego uzasadnienia (wskazania celów i ryzyk, z którymi wiąże się projektowane rozwiązanie) i powinno odnosić się do tych rodzajów czynności notarialnych, w przypadku których cel projektu i zidentyfikowane, związane z nim ryzyka, uzasadniają stosowne ograniczenie praw i wolności stron czynności notarialnych i osób trzecich.

W braku takiego uzasadnienia i bez dostosowania zakresu regulacji do objętych nim celów, projekt może prowadzić do naruszenia dóbr osobistych, w tym praw osób trzecich, znajdujących się w miejscu, w którym dokonywana jest czynność notarialna, a niebędących jej stroną. Prawa tych osób mogą zostać naruszone w wyniku utrwalania ich wizerunku i zachowań za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk, bez ich zgody. Należy przy tym zwrócić uwagę na szerokie rozumienie „czynności notarialnej” na gruncie art. 79 ustawy – Prawo o notariacie, oraz fakt, że takie czynności mogą być dokonywane w warunkach, w których nagrywanie czynności może być uznane za działanie nie tylko ingerujące w prywatność, ale wręcz naruszające godność (np. testament sporządzany w szpitalu).

W opinii Prokuraturii Generalnej za wystarczający środek ochrony dóbr osobistych nie sposób uznać pouczenia o utrwalaniu przebiegu czynności notarialnej, zwłaszcza że ma ono być stosowane jedynie wobec stron czynności (art. 1 pkt 6 projektu), z pominięciem osób uczestniczących w czynności „nieświadomie” lub dobrowolnie (świadków). Projektowany art. 1 pkt 5 projektu nakłada wprawdzie na notariusza obowiązek czuwania nad zabezpieczeniem praw i słuszych interesów stron oraz innych osób, dla których czynność powodować może skutki

prawne. Obowiązek ten wydaje się jednak dotyczyć jedynie skutków prawnych wynikających wprost z czynności notarialnej, a zatem nie dotyczy praw osób, które nie mogą wywodzić skutków z treści utrwalanej czynności notarialnej.

Projekt ponadto nie wyjaśnia, kto miałby dokonywać nagrywania czynności notarialnych, a w szczególności, czy w celu wykonywania tego obowiązku do udziału w czynności notarialnej miałaby zostać dopuszczona osoba trzecia.

2. Projektowany art. 80 § 2 nakazuje notariuszowi odmowy dokonania czynności, jeżeli nie został przedstawiony „niebudzący wątpliwości dowód, że świadczenie zostało spełnione”. Dowodem, o którym mowa w tym przepisie, może być w szczególności wyciąg z rachunku bankowego bądź wyciąg z rachunku prowadzonego przez spółdzielczą kasę oszczędnościowo-kredytową. Regulacja ta – zwłaszcza z uwagi na ocenny charakter zastosowanej przesłanki – może nie tylko rodzić trudności praktyczne w stosowaniu, ale także może prowadzić do naruszenia praw uczestników czynności, jeżeli właściwe przepisy, dotyczące poszczególnych czynności prawnych nie nakładają na ich strony obowiązku spełniania świadczenia w określony sposób (np. za pośrednictwem rachunku płatniczego, por. art. 19 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców). Innymi słowy, regulacja w sposób generalny ogranicza możliwość dokonania czynności prawnej w formie aktu notarialnego. Uniemożliwia to w przypadkach, gdy strony nie dopełnią wprowadzonego w sposób pośredni (dorozumiany) obowiązku spełnienia świadczenia w sposób, który wskazuje projektowany art. 80 § 2 Prawa o notariacie, co w kontekście „walorów” dowodowych ma oceniać notariusz. Taki sposób generalnego ograniczenia swobody stron w zakresie kształtowania łączącego je stosunku zobowiązaniowego i formy dokonywanej czynności prawnej budzi wątpliwości.

W opinii Prokuraturii Generalnej wprowadzenie ww. ograniczenia również wymaga dodatkowego uzasadnienia. Zasadne jest w szczególności rozważenie, czy przedmiotowa regulacja nie powinna odnosić się do wskazanych, np. spełniających określone kryteria przedmiotowe, czynności notarialnych, w przypadku których zidentyfikowane ryzyka uzasadniałyby takie ograniczenie.

3. Przepisy projektu mogą również budzić zastrzeżenia w zakresie zwiększenia kosztów czynności notarialnych, które, zwłaszcza wobec pozostawienia do regulacji przepisów wykonawczych kwestii mających wpływ na wartość urządzeń do utrwalania obrazu i dźwięku, a także koszty przechowywania zapisów, mogą przelożyć się na ostateczny koszt czynności notarialnych, w wymiarze przekraczającym wysokość maksymalnych stawek taksy notarialnej, określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości w sprawie maksymalnych stawek taksy notarialnej.

Luiza Modzelewska

Radca Prokuraturii Generalnej RP

/podpisano elektronicznie/